

Kazimierz Kraj

Status i pozycja polityczna Rady Bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej

Rada Bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej jest instytucją zajmującą się całokształtem problematyki bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego Rosji. W wielu systemach państwowych przy głowie państwa lub szefie rządu powoływane są organa konsultacyjne, w których zasiadają przedstawiciele legislatywy i egzekutywy. W zależności od rozwiązań prawnych, zwyczajów politycznych instytucje te mogą oprócz funkcji konsultacyjnych czy rekomendujących zajmować się zadaniami o charakterze decyzyjnym lub kontrolnym. Funkcje kontrolne spełniane są w odniesieniu do władzy wykonawczej, sił zbrojnych czy pozostałych struktur siłowych państwa.

Organy odpowiadające Radzie Bezpieczeństwa FR znajdują się w wielu krajach NATO i innych państwach europejskich. Najbardziej znaną jest Rada Bezpieczeństwa Narodowego przy prezydencie Stanów Zjednoczonych. Niemcy posiadają Federalną Radę Bezpieczeństwa podejmującą decyzje w sprawach polityki wojskowej i przygotowań militarnych. We Francji funkcjonuje Rada Obrony o kompetencjach doradczych przedstawiająca prezydentowi oraz premierowi rekomendacje w zakresie bezpieczeństwa państwa. Portugalia ma pracującą przy prezydencie Wyższą Radę Obrony Narodowej, za której pośrednictwem prezydent sprawuje konstytucyjną kontrolę nad polityką wojskową rządu. Również nasi wschodni sąsiedzi, Ukraina i Białoruś, posiadają tego typu instytucje. Na Białorusi jest to Rada Bezpieczeństwa Republiki Białoruś, której przewodniczy prezydent. Na Ukrainie działa Rada Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony Ukrainy kierowana przez prezydenta.

Rada Bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej funkcjonuje na podstawie przepisów konstytucji. W jej czwartym rozdziale pt. „Prezydent Federacji Rosyjskiej”¹, w artykule

¹ Конституция РФ, государственные символы России, государственный флаг РФ, государственный герб РФ, государственный гимн РФ, Новосибирск 2004, s. 27; o kompetencjach prezydenta FR: A. Stelmach, *Zmiana i stabilność w systemie politycznym Rosji*, Poznań 2003, s. 215–218; *Rosja Putina. Leksykon*, red. A. Głowacki, A. Stępień-Kuczyńska, Łódź 2004, s. 34.

83, punkt ж, określono zakres kompetencji prezydenta w tej sferze: „formuje i kieruje Radą Bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej, której status reguluje federalna ustawa” (tłum. własne – K.K.).

Pierwowzorem rosyjskiej Rady Bezpieczeństwa była Rada Bezpieczeństwa ZSRR powołana na podstawie Ustawy związkowej z 26 grudnia 1990 r. o zmianach Konstytucji (Ustawy Zasadniczej) ZSRR w związku z doskonaleniem państwowego systemu kierowania. RB ZSRR zajmowała się przygotowywaniem rekomendacji dla związkowej polityki w sferze obrony państwa, podtrzymywania bezpieczeństwa ekonomicznego i ekologicznego, przewyższania następstw katastrof oraz innych sytuacji nadzwyczajnych, zabezpieczaniu stabilności i porządku prawnego w społeczeństwie. W 1991 r. w ramach państwa związkowego, w jego niektórych republikach, powstały rady bezpieczeństwa. W Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republice Radzieckiej Rada Bezpieczeństwa po raz pierwszy występuje w Ustawie z 24 kwietnia 1991 r. o prezydencie RSFR. Na podstawie zapisów tej ustawy prezydent RSFR kieruje Radą Bezpieczeństwa. Jej strukturę, pełnomocnictwa i sposób tworzenia określa się ustawą RSFR. Status konstytucyjny Rada Bezpieczeństwa RSFR otrzymała na podstawie Ustawy o zmianach i uzupełnieniach Konstytucji RSFR w dniu 24 maja 1991 r.

Rada Bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej jest organem umocowanym konstytucyjnie, który przygotowuje decyzje prezydenta Rosji w sprawie ważnych interesów obywateli, społeczeństwa, państwa w dziedzinie bezpieczeństwa i obrony. Zajmuje się zagrożeniami zewnętrznymi i wewnętrznymi, działając na rzecz jednolitej polityki państwa w dziedzinie bezpieczeństwa narodowego. Współuczestniczy w opracowywaniu doktryn i koncepcji politycznych oraz wojskowych. Jej prace w związku z tym są skupione wokół problemów dotyczących tworzenia, kontroli, podtrzymywania gotowości sił oraz środków zapewniających bezpieczeństwo państwa i jego obywateli. RB przygotowuje dla Prezydenta FR decyzje, rozpatruje projekty ustaw zajmujących się kwestiami polityki wewnętrznej, wojskowej i zagranicznej Rosji. Organizuje i koordynuje przygotowywanie strategii związanych z wymienionymi problemami. Ocenia szczególnie ważne wewnętrzne i zewnętrzne zagrożenia bezpieczeństwa narodowego oraz wskazuje ich źródła i przyczyny.

Podstawą prawną działania Rady Bezpieczeństwa FR są oprócz Konstytucji Rosji ustawy i prezydenckie dekrety regulujące jej pracę. Rosyjska Ustawa o bezpieczeństwie² w swoim trzecim rozdziale pt. Rada Bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej w siedmiu artykułach reguluje status, skład, podstawowe zadania, sposób podejmowania decyzji, działalność międzyresortowych komisji, pierwszoplanowe zadania aparatu i komisji Rady Bezpieczeństwa FR.

Zgodnie z ustawą Rada Bezpieczeństwa jest konstytucyjnym organem Federacji Rosyjskiej przygotowującym dla prezydenta Rosji decyzje w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa. Rada rozpatruje problemy wewnętrznej i zagranicznej polityki Federacji w celu zapewnienia bezpieczeństwa. Zajmuje się strategicznymi problemami państwowego, ekonomicznego, społecznego, obronnego, informacyjnego i ekologicznego oraz innych rodzajów bezpieczeństwa. Jej zadaniem jest ochrona zdrowia ludności, prognozowanie, zapobieganie nadzwyczajnym sytuacjom, przewyższanie ich

² Ustawa z 5 marca 1992 r.

następstw, zabezpieczenie stabilności i porządku prawnego. Rada odpowiada przed Dumą FR za stan ochrony życiowo ważnych interesów obywateli, społeczeństwa i państwa przed zagrożeniami wewnętrznymi i zewnętrznymi³.

W skład Rady Bezpieczeństwa FR wchodzi jej przewodniczący, stali członkowie i członkowie Rady. Przewodniczącym Rady jest z urzędu Prezydent Federacji Rosyjskiej⁴. Obecnie w skład Rady Bezpieczeństwa FR wchodzi jedenastu stałych członków oraz dwunastu członków⁵, nie licząc przewodniczącego. Wśród stałych członków znajdują się przewodniczący Dumy Państwowej, przewodniczący Rady Federacji, premier, minister spraw zagranicznych, minister obrony, szef MSW, szef administracji prezydenta, dyrektorzy FSB i SWZ oraz dwóch pierwszych wicepremierów⁶. Do ważniejszych członków Rady należą szef Sztabu Generalnego, minister finansów, minister sprawiedliwości, prokurator generalny oraz minister ds. obrony cywilnej i sytuacji nadzwyczajnych⁷. W posiedzeniach Rady Bezpieczeństwa mogą uczestniczyć na prawach konsultantów inni zaproszeni goście, przedstawiciele republik, krajów i obwodów wchodzących w skład FR⁸.

Podstawowe zadania Rady Bezpieczeństwa skupione są na: zdefiniowaniu ważnych życiowo interesów obywateli, społeczeństwa i państwa, ujawnieniu wewnętrznych i zewnętrznych zagrożeń, opracowywaniu podstawowych kierunków strategii zapewnienia bezpieczeństwa Rosji, organizacji i przygotowywaniu federalnych programów w tym zakresie, proponowaniu rekomendacji dla prezydenta w celu podjęcia decyzji w sprawach wewnętrznej i zagranicznej polityki w dziedzinie bezpieczeństwa narodowego. Kolejnym zadaniem realizowanym przez Radę Bezpieczeństwa jest przygotowywanie operatywnych decyzji zapobiegających sytuacjom nadzwyczajnym, mogącym spowodować istotne polityczno-socjalne, ekonomiczne, wojskowe czy ekologiczne następstwa, oraz ich przewidywanie. Rada przygotowuje dla prezydenta propozycje w sprawie wprowadzenia przedłużenia lub zniesienia stanu wyjątkowego. Ostatnimi z zadań są opracowywanie propozycji związanych z koordynacją działalności władz wykonawczych realizujących podjęte decyzje w sferze zapewnienia bezpieczeństwa, ocena ich efektywności oraz doskonalenie systemu zapewnienia bezpieczeństwa na drodze opracowania decyzji w sprawie reformowania funkcjonujących lub powołania nowych organów zapewniających bezpieczeństwo obywateli, społeczeństwa i państwa⁹.

Rada Bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej pracuje zgodnie z przygotowywanymi planami raz na kwartał na posiedzeniach. Może także w miarę potrzeb spotykać się na posiedzeniach nadzwyczajnych. Pozostałymi formami pracy są narady operacyjne, narady związane z planowaniem strategicznym, robocze narady. Innym sposobem pracy są także narady organów roboczych – komisji międzyresortowych, Rady Na-

³ Art. 13 Ustawy o bezpieczeństwie.

⁴ Zgodnie z art. 83 Konstytucji Federacji Rosyjskiej, punkt Ж.

⁵ Dekret Prezydenta FR z 14.11. 2005 r., nr 1328 z późniejszymi zmianami, np. dekret nr 1383 z 18 października 2007 r.

⁶ D. Miedwiediew i S. Iwanow.

⁷ Jest nim od siedemnastu lat Siergiej Szojgu. Członkiem Rady Bezpieczeństwa jest od 1994 r.

⁸ Artykuł 14 Ustawy o bezpieczeństwie.

⁹ *Ibidem*, art. 15.

ukowej RB FR i jej sekcji. W celu oceny problemów zapewnienia bezpieczeństwa narodowego przewodniczący Rady Bezpieczeństwa raz w tygodniu przeprowadza narady (operatywki) ze stałymi jej członkami. Robocze narady stałych członków i członków Rady Bezpieczeństwa prowadzi Sekretarz Rady Bezpieczeństwa FR.

Stali członkowie Rady mają jednakowe prawa. Członkowie uczestniczą w pracy Rady z prawem głosu doradczego. Decyzje Rady Bezpieczeństwa podejmowane są przez stałych członków rady, zwykłą większością głosów spośród ogólnej ich liczby i są zapisywane w protokole. Mocy prawnej nabierają po ich zatwierdzeniu przez przewodniczącego i mogą być formułowane w postaci dekrétów prezydenckich¹⁰. Pozostałymi formami wdrażania decyzji Rady są rozporządzenia i polecenia prezydenta FR.

Rada Bezpieczeństwa w związku z realizacją swoich podstawowych zadań powołuje stałe międzyresortowe komisje¹¹ tworzone według cech funkcjonalności lub regionalności. W razie konieczności opracowania decyzji dla zapobiegania sytuacjom nadzwyczajnym, likwidacji ich następstw, zabezpieczeniem porządku prawnego, stabilności społecznej, obronie ustroju konstytucyjnego, suwerenności i integralności terytorialnej Rosji Rada może powoływać tymczasowe komisje międzyresortowe. Komisjami mogą kierować, po decyzjach RB FR, członkowie Rady, kierownicy ministerstw i innych instytucji FR, ich zastępcy lub osoby posiadające pełnomocnictwa od prezydenta Rosji¹².

W celu zabezpieczenia organizacyjno-technicznego i informacyjnego funkcjonowania Rady Bezpieczeństwa powołany został jej aparat, kierowany przez sekretarza RB FR. Jego struktura i stan osobowy zatwierdzane są przez przewodniczącego Rady¹³.

Międzyresortowe komisje Rady i jej aparat mają za zadanie ocenę wewnętrznych i zewnętrznych zagrożeń dla żywotnie ważnych obiektów związanych z bezpieczeństwem, ujawnienie źródeł niebezpieczeństw, przygotowanie opartych na naukowej podstawie prognoz zmian wewnętrznych i zewnętrznych warunków oraz czynników mających wpływ na bezpieczeństwo Rosji. W ich kompetencjach leży opracowywanie i koordynacja federalnych programów w celu zapewnienia bezpieczeństwa FR, ocena ich efektywności, zbieranie, analiza i opracowywanie informacji nt. funkcjonowania systemu bezpieczeństwa Rosji i opracowywanie wniosków dla jego doskonalenia. Komisje i aparat informują Radę o wypełnianiu jej decyzji, organizują badania naukowe w sferze zapewnienia bezpieczeństwa, przygotowują projekty jej dokumentów i dekrétów prezydenta w zakresie problematyki bezpieczeństwa. Opracowują materiały do wystąpienia prezydenta przed Dumą Państwową na temat bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej¹⁴.

Zarządzenie o Radzie Bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej¹⁵ precyzuje zakres zadań przed nią stawianych, porządek pracy, uprawnienia sekretarza Rady Bezpieczeństwa,

¹⁰ *Ibidem*, art. 16.

¹¹ Obecnie jest ich siedem i zajmują się planowaniem strategicznym, problematyką krajów WNP, bezpieczeństwem ekonomicznym i socjalnym, bezpieczeństwem ekologicznym, bezpieczeństwem wojskowym, bezpieczeństwem społecznym i bezpieczeństwem informacyjnym.

¹² *Ibidem*, art. 17. Formowanie stałych lub tymczasowych komisji Rady Bezpieczeństwa odbywa się w oparciu o Zarządzenie o Radzie Bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej, dekrét prezydenta FR nr 726 z 7 czerwca 2004 r.

¹³ Artykuł 18 Ustawy o bezpieczeństwie.

¹⁴ *Ibidem*, art. 19.

¹⁵ Dekret prezydenta FR nr 726 z 7 czerwca 2004 r.

system funkcjonowania i powoływania międzyresortowych komisji oraz sposób zabezpieczenia działalności.

Zasadniczymi funkcjami Rady Bezpieczeństwa Rosji, zgodnie z zarządzeniem, są więc rozpatrywanie problematyki polityki wewnętrznej, zagranicznej oraz wojskowej w sferze zapewnienia bezpieczeństwa obywatelom, społeczeństwu, państwu, obronności kraju, współpracy wojskowo-technicznej. Zaliczono do nich rozwiązywanie strategicznych problemów bezpieczeństwa gospodarczego, socjalnego, obronnego, ekologicznego oraz innych jego rodzajów. Rada wykonuje funkcje prognozowania sytuacji nadzwyczajnych i podejmowania środków dla ich zapobiegania oraz przeciwdziałania. Przygotowuje prezydentowi Federacji propozycje decyzji, rozpatruje projekty ustaw w zakresie polityki wewnętrznej, zagranicznej oraz wojskowej. Obejmują one sferę bezpieczeństwa obywateli, państwa i społeczeństwa, obronności państwa, współpracy wojskowo-technicznej, wprowadzenia sankcji gospodarczych, rozwoju informacyjnego, a także przygotowania strategii i środków zabezpieczających niepodległość i integralność terytorialną FR. Ważną funkcją Rady Bezpieczeństwa FR jest przygotowywanie projektów dekretów prezydenta dotyczących polityki zagranicznej i wewnętrznej oraz polityki wojskowej Rosji. Przygotowywane dekryty obejmują sferę zapewnienia bezpieczeństwa obywatelom, społeczeństwu i państwu, współpracę wojskowo-techniczną, rozwijanie globalnych systemów informacyjnych, kontrolę funkcjonowania federalnych organów władzy wykonawczej odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa oraz obronność państwa.

Funkcjonowanie Rady Bezpieczeństwa obejmuje organizowanie, koordynowanie przygotowywania strategii w zakresie polityki zagranicznej, wewnętrznej i wojskowej Rosji, współpracę wojskowo-techniczną, bezpieczeństwo informacyjne kraju, ocenę wewnętrznych i zewnętrznych zagrożeń żywotnych interesów z zakresu bezpieczeństwa oraz wskazywanie ich źródeł. Rada kontroluje realizację przez federalne i regionalne organa władzy wykonawczej strategii w sferze polityki wewnętrznej, zagranicznej i wojskowej, współpracy wojskowo-technicznej oraz bezpieczeństwa informacyjnego państwa. Rozpatruje i ocenia informacje o stanie bezpieczeństwa Federacji i występujących zagrożeniach. Zajmuje się kwestiami kontroli, działalności i podtrzymywania w gotowości sił i środków zapewniających bezpieczeństwo. Zbiera, analizuje i opracowuje informacje na temat funkcjonowania systemu zapewniającego bezpieczeństwo Rosji, proponując sposoby jego doskonalenia. Zajmuje się przygotowaniem federalnych programów dla zapewnienia bezpieczeństwa państwa, ocenia ich efektywność i kontroluje realizację wykonywania założeń programowych. Organizuje badania w sferze szeroko rozumianego bezpieczeństwa. Rozwiązuje również inne zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa obywateli, państwa i społeczeństwa zgodnie z rosyjskim prawodawstwem i decyzjami prezydenta.

Newralgiczną rolę w organizowaniu pracy rosyjskiej Rady Bezpieczeństwa odgrywa jej sekretarz. Jest on powoływany na stanowisko przez prezydenta FR i bezpośrednio mu podlega. W ramach swoich obowiązków kieruje aparatem administracyjnym Rady Bezpieczeństwa. Do jego podstawowych zadań należy m.in. informowanie prezydenta FR o problemach zapewnienia narodowego bezpieczeństwa, przygotowanie planów pracy RB i wnioskowanie o ich zatwierdzenie do przewodniczącego, ustalenie porządku obrad Rady. Przygotowuje także projekty decyzji podejmowanych przez Radę, przedstawia przewodniczącemu projekty aktów prawnych

i poleceń prezydenta Rosji w celu realizacji przyjętych przez Radę Bezpieczeństwa FR decyzji. Wykonuje zadania związane z kontrolą wykonywania decyzji Rady, organizuje prace związane z przygotowaniem strategii rozwoju państwa w wielu kierunkach, zajmuje się aspektami zabezpieczenia bezpieczeństwa narodowego oraz możliwości konkurencyjnych Rosji. Jest odpowiedzialny za przygotowanie informacji na temat zapewnienia bezpieczeństwa narodowego na potrzeby corocznego orędzia Prezydenta FR do Zgromadzenia Federalnego. Sekretarz RB jest zleceńodawcą wykonywanych ekspertyz w zakresie bezpieczeństwa ekonomicznego Rosji, do projektu części budżetowej orędzia prezydenta. Uczestniczy w opracowywaniu kierunków polityki zagranicznej Rosji, koordynuje prace naukowo-badawcze, działania związane z przygotowaniem federalnych programów zapewniania bezpieczeństwa narodowego oraz kontroluje ich wykonanie zgodnie z poleceniami prezydenta FR. Z racji swoich obowiązków zajmuje się pracą nad państwową polityką kadrową, polityką w sferze państwowej i wojskowej służby w celu zapewnienia bezpieczeństwa narodowego. Przedstawia Radzie Bezpieczeństwa propozycje związane z koordynacją działań w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa narodowego podczas istniałych sytuacji nadzwyczajnych. W zakresie jego obowiązków jest uczestnictwo w posiedzeniach kolegów, rad wojennych, roboczych spotkaniach federalnych władz wykonawczych oraz organów władzy wykonawczej podmiotów Federacji Rosyjskiej podczas rozpatrywania przez nie problematyki związanej z zapewnieniem bezpieczeństwa narodowego. Sekretarz RB FR przedstawia Radzie propozycje tworzenia, reorganizacji i likwidacji międzyresortowych komisji Rady. W tym samym zakresie zajmuje się Radą Naukową¹⁶ funkcjonującą przy RB FR. Jego kompetencje obejmują całokształt organizowania pracy i funkcjonowania komisji międzyresortowych oraz Rady Naukowej. W kompetencjach sekretarza RB FR leży żądanie i otrzymywanie od organów władz federalnych i regionalnych, organizacji i osób piastujących stanowiska materiałów niezbędnych dla pracy Rady Bezpieczeństwa i jej aparatu administracyjnego. Odpowiada on za całokształt polityki kadrowej Rady Bezpieczeństwa, proponuje prezydentowi swoich zastępców i pomocników oraz nadzoruje wykonywanie poleceń prezydenta i decyzji Rady Bezpieczeństwa¹⁷.

Ważny wkład w sprawne działanie oraz efektywną pracę Rady Bezpieczeństwa FR ma aparat administracyjny. Aparat RB FR jest niezależnym zarządkiem Administracji Prezydenta Federacji Rosyjskiej i działa na podstawie zarządzenia ogłaszanego dekretem prezydenckim. Do jego najważniejszych zadań należy wspieranie działalności prezydenta Rosji i Rady Bezpieczeństwa w zakresie szeroko rozumianego bezpieczeństwa narodowego, oceny i analizy jego zagrożenia, ujawniania ich przyczyn, prognozowania wewnętrznych i zewnętrznych warunków oraz czynników mających wpływ na bezpieczeństwo FR. Podstawowymi czynnościami aparatu Rady Bezpieczeństwa są: przygotowywanie planów pracy RB, jej komisji międzyresortowych i jej Rady Naukowej, przygotowanie posiedzeń Rady Bezpieczeństwa, materiałów na nie, przygotowywanie projektów jej decyzji. Do innych kluczowych zadań aparatu rady należą opracowywanie projektów ustaw fede-

¹⁶ Zarządzenie o Radzie Naukowej przy Radzie Bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej, dekret Prezydenta FR nr 182 z 19 lutego 2005 r.

¹⁷ Zob. tekst Zarządzenia o Radzie Bezpieczeństwa, dekret Prezydenta FR nr 726 z 7 czerwca 2004 r.

ralnych, dekretów i rozporządzeń prezydenta Rosji w sferze zapewnienia narodowego bezpieczeństwa, zabezpieczenie działalności komisji międzyresortowych i uczestnictwo w przygotowywaniu propozycji dla prezydenta w zakresie wprowadzenia, przedłużenia lub zniesienia stanu wyjątkowego lub wojennego. Aparat Rady Bezpieczeństwa uczestniczy zgodnie z poleceniami prezydenta w organizacji współpracy Rady z organami bezpieczeństwa innych państw oraz międzynarodowymi organizacjami kolektywnego bezpieczeństwa. Jest uczestnikiem przy przygotowywaniu propozycji dla doskonalenia polityki w zakresie państwowej i wojskowej służby, kontroluje działalność Sił Zbrojnych FR, innych rodzajów wojsk, formacji i wojskowych organów. Zajmuje się problematyką współpracy techniczno-wojskowej i polityki kadrowej w tym zakresie. Zabezpiecza dokumentacyjnie pracę Rady Bezpieczeństwa. Aparat Rady Bezpieczeństwa współpracuje przy realizacji swoich obowiązków z wieloma urzędami, w tym m.in. aparatem Rady Federacji i Dumy Państwowej, rządu FR, Sądu Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego, Prokuratury Generalnej, Izby Obrachunkowej czy aparatami pełnomocnych przedstawicieli prezydenta w okręgach federalnych.

Za informacyjne, dokumentacyjne, prawne, materialno-techniczne, transportowe zabezpieczenie działalności aparatu i jego pracowników RB FR odpowiadają właściwe zarządy administracji prezydenta¹⁸.

Problematyka podejmowana na posiedzeniach Rady Bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej obejmuje wiele zagadnień związanych z jej zadaniami i funkcjami. Podamy przykładowo kilka tematów, którymi podczas prezydentury Władimira Putina zajmowała się Rada Bezpieczeństwa.

W trakcie posiedzenia w dniu 27 lutego 2002 r. omawiana była problematyka sytuacji w Republice Czeczeńskiej. Rada Bezpieczeństwa odegrała¹⁹ i odgrywa ważną rolę w rozwiązywaniu konfliktu w Czeczenii. W oparciu o jej dyrektywy (wytyczne) realizowana jest polityka odbudowy instytucji państwowych, gospodarki, przywracanie porządku i prawa w Republice Czeczenii.

Miesiąc później Rada omawiała problematykę podstaw polityki Federacji Rosyjskiej w sferze rozwoju nauki i technologii na okres do 2010 r. i w dalszej perspektywie²⁰. Kwiecień 2002 r. to problematyka zabezpieczenia bezpieczeństwa narodowego Federacji Rosyjskiej w świetle walki z terroryzmem międzynarodowym. Niecały rok później Rada zajmowała się podstawami wojskowo-technicznej polityki Rosji w okresie do 2015 r. wraz z jej przyszłością²¹. W końcu 2003 r. (3 grudnia) rozpatrywano kwestie zapewnienia bezpieczeństwa Rosji w zakresie nierozprzestrzeniania broni masowego rażenia i środków jej przenoszenia. Innymi zagadnieniami rozpatrywanymi przez Radę Bezpieczeństwa FR były: środki doskonalenia polityki migracyjnej FR, perspektywy stosunków Rosji i NATO, rola Rosji w zabezpieczeniu międzynarodowego bezpieczeństwa energetycznego, zabezpieczenie bezpieczeństwa narodowego

¹⁸ Dekret prezydenta FR nr 726 z 7 czerwca 2004 r., Zarządzenie o Aparacie Rady Bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej.

¹⁹ Krótkotrwały sekretarz Rady Bezpieczeństwa gen. Aleksander Lebiedź doprowadził do podpisania porozumienia pokojowego po pierwszej wojnie czeczeńskiej.

²⁰ Posiedzenie z 26 marca 2002 r.

²¹ Posiedzenie z 25 lutego 2003 r.

na terytorium Dalekowschodniego Okręgu Federalnego²² czy perspektywy rozwoju kompleksu wojskowo-przemysłowego Rosji do 2015 r.²³

Na podstawie pracy Rady Bezpieczeństwa FR, jej Rady Naukowej²⁴, we współdziałaniu innych komórek Administracji Prezydenta FR, federalnych organów władzy wykonawczej, uczonych i specjalistów opracowanych zostało wiele kluczowych dokumentów związanych z polityką szeroko rozumianego bezpieczeństwa narodowego. Zaliczamy do nich m.in. Koncepcję bezpieczeństwa narodowego Federacji Rosyjskiej²⁵, Doktrynę wojenną Federacji Rosyjskiej²⁶, Doktrynę morską Federacji Rosyjskiej na okres do 2020 r.²⁷, Podstawy polityki państwowej w sferze zabezpieczenia bezpieczeństwa biologicznego i chemicznego Federacji Rosyjskiej na okres do 2010 r. i dalszą perspektywę²⁸, Podstawy polityki państwowej w sferze zabezpieczenia jądrowego i radiacyjnego bezpieczeństwa Rosyjskiej Federacji na okres do 2010 r. i dalszą perspektywę²⁹, Doktrynę bezpieczeństwa informacyjnego Federacji Rosyjskiej³⁰, Koncepcję strategii narodowej przeciwdziałania legalizacji (prania) dochodów, uzyskanych na drodze przestępstwa i finansowania terroryzmu³¹ lub Wykaz niebezpiecznych technologii Federacji Rosyjskiej³² i wiele innych. Oprócz tych dokumentów prezydent zatwierdził wiele innych koncepcyjnych, decydujących o państwowej polityce w sprawach o specjalnym charakterze.

Rada Bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej jest organem państwowym, instrumentem realizacji długoterminowego, perspektywicznego kierunku rozwoju Rosji i zabezpieczenia jej narodowych interesów. O statusie i pozycji politycznej Rady świadczy nie tylko jej konstytucyjne umocowanie, uprawnienia wynikające z omówionych uregulowań prawnych, lecz również jej historia oraz skład członkowski. W okresie istnienia Rady Bezpieczeństwa jej sekretarzami było dziesięć osób³³. Jeden z sekretarzy RB FR został prezydentem Rosji. Do najbardziej znaczących politycznie postaci piastujących tę funkcję należy zaliczyć Igora Iwanowa, wcześniej ministra spraw zagranicznych, Siergieja Iwanowa – ministra obrony, a obecnie pierwszego zastępcę premiera, Władimira Ruszajło, byłego ministra spraw wewnętrznych, czy generała Aleksandra Lebiedzia. Wśród obecnych i byłych członków Rady Bezpieczeństwa można wyróżnić ważne osobistości, takie jak premierzy: W. Czernomyrdin, J. Primakow, S. Kirijenko, M. Kasjanow, S. Stiepaszyn. Obecnie znaczącymi

²² Problematyka rozpatrywana na posiedzeniach z 27 listopada 2002 i 20 grudnia 2006.

²³ Posiedzenie z 28 czerwca 2005 r.

²⁴ W jej skład wchodzi osiemdziesięciu członków, którzy są wybitnymi przedstawicielami różnych dziedzin nauki oraz instytucji, takich jak Akademia Nauk FR, wielu rosyjskich uczelni i centrów naukowo-badawczych.

²⁵ Dekrety prezydenta FR: nr 1300 z 17 grudnia 1997 i nr 24 z 10 stycznia 2000 r. – nowa redakcja koncepcji.

²⁶ Dekret prezydenta FR nr 706 z 21 kwietnia 2000 r.

²⁷ Zatwierdzona przez prezydenta FR 21 lipca 2001 r.

²⁸ Zatwierdzone przez prezydenta FR 4 grudnia 2003 r.

²⁹ Zatwierdzone przez prezydenta FR 4 grudnia 2003 r.

³⁰ Zatwierdzona przez prezydenta FR 9 września 2000 r.

³¹ Zatwierdzona przez prezydenta FR 11 września 2005 r.

³² Zatwierdzony przez prezydenta FR 21 maja 2006 r.

³³ W chwili pisania artykułu pełniącym obowiązki sekretarza RB FR jest Walentin Sobolew, generał-pułkownik, wcześniej długoletni (od 1972 r.) funkcjonariusz organów bezpieczeństwa ZSRR i FR, gdzie doszedł do stanowiska zastępcy dyrektora FSB. Od 1999 r. zastępca sekretarza Rady Bezpieczeństwa.

członkami Rady są A. Kudrin – minister finansów, R. Nurgalijew – minister spraw wewnętrznych, N. Patruszew – dyrektor FSB, S. Sobianin – szef administracji prezydenta, S. Ławrow – minister spraw zagranicznych oraz dwaj pierwsi wicepremierzy D. Miedwiediew i S. Iwanow.

Znaczącym dla jakości pracy Rady Bezpieczeństwa ogniwem jest wspomniana wyżej Rada Naukowa. Funkcjonuje ona od 1993 r. Jej zadaniem jest zabezpieczenie naukowo-metodologiczne działalności RB FR, przyczynia się też do budowy naukowych podstaw bezpieczeństwa narodowego. Przyczynia się do skierowania zainteresowania rosyjskiej nauki na problemy zapewnienia narodowego bezpieczeństwa, na ujawnianie i systematyzację nowej wiedzy w tej dziedzinie, formułowanie metodologicznych podstaw strategicznego planowania. Przewodniczącym Rady Naukowej jest sekretarz Rady Bezpieczeństwa. W skład Rady Naukowej wchodzi przedstawiciele Rosyjskiej Akademii Nauk, akademii nauk określonych dziedzin mających status państwowy, szefowie organizacji naukowych, uczeni i specjaliści. Pracę Rady Naukowej od strony organizacyjno-technicznej do dokumentacyjnej zabezpiecza aparat Rady Bezpieczeństwa. Informacyjno-doradcze funkcje Rady Naukowej są zabezpieczane przez organa władz federalnych i organizacji, których przedstawiciele wchodzi w jej skład. Rada Naukowa zajmuje się ekspertyzą normatywnych, konceptualnych, analitycznych i innego rodzaju dokumentów związanych z problematyką bezpieczeństwa narodowego. Rozpatruje i ocenia informacje na temat stanu bezpieczeństwa narodowego, zagrażających mu czynnikach, uczestniczy w przygotowywaniu materiałów o analitycznym i prognostycznym charakterze na potrzeby posiedzeń Rady Bezpieczeństwa. W ramach działalności Rady Naukowej przygotowana została prognoza rozwoju Rosji w perspektywie 10–15 lat. Rozwiązania proponowane przez Radę Naukową mają charakter rekomendacji i są uwzględniane w pracach Rady Bezpieczeństwa FR. Rada Naukowa pracuje w sekcjach, których obecnie jest osiem. Zajmują się one problematyką planowania strategicznego, bezpieczeństwa międzynarodowego, problemami WNP, obronno-przemysłowym i naukowo-technologicznym bezpieczeństwem, bezpieczeństwem ekonomicznym i socjalnym, bezpieczeństwem wojskowym, bezpieczeństwem informacyjnym i aktualnymi problemami neutralizacji wewnętrznych zagrożeń bezpieczeństwa narodowego. Z inicjatywy Rady Naukowej w ostatnich pięciu latach Rada Bezpieczeństwa rozpatrzyła i podjęła ważne decyzje w sferze rozwoju nauki, technologii, zbudowania w Rosji efektywnego systemu innowacyjnego, bazy komponentów elektronicznych czy określenia priorytetowych kierunków rozwoju kosmonautyki do r. 2040. Działalność w tym zakresie sprzyja trwałemu ekonomicznemu rozwojowi Rosji.

W składzie Rady Naukowej znajdują się takie postacie jak W. Torkunow – rektor MGIMO, J. Fokin – rektor Akademii Dyplomatycznej MSZ Rosji, S. Rogow – dyrektor Instytutu USA i Kanady Rosyjskiej Akademii Nauk, W. Pokrowski – prezydent Rosyjskiej Akademii Nauk Medycznych, Ł. Borodinow – główny inżynier Centrum Techniki Specjalnej FSB Rosji lub W. Szulc – wiceprezydent Rosyjskiej Akademii Nauk. W Radzie Naukowej działają naukowcy i specjaliści kluczowych dla rozwoju Rosji dziedzin nauki i techniki.

Rosja po upadku Związku Radzieckiego znalazła się w nowej, nieznanej sytuacji politycznej. Pierwszoplanowym zadaniem odpowiedzialnych za politykę zagraniczną było sformułowanie jej na nowo. Zarówno wobec partnerów – konkurentów z Za-

chodu, jak również względem byłych republik związkowych ZSRR. Nad zadaniem tym trudzili się kolejni ministrowie spraw zagranicznych A. Kozyriew, J. Primakow oraz I. Iwanow. W prowadzeniu efektywnej polityki zagranicznej Rosji niewątpliwie pomagała doświadczona i wysoko kwalifikowana kadra dyplomatyczna odziedziczona po ZSRR, budująca od nowa tożsamość polityczną oraz pozycję FR na światowej scenie politycznej.

Przedstawiona powyżej krótka, z racji objętości artykułu, charakterystyka Rady Bezpieczeństwa FR pokazuje jej istotne znaczenie dla kształtowania polityki Rosji, tak w jej aspekcie wewnętrznym, jak i zewnętrznym. Widoczne jest to w działalności Rady kierowanej przez Władimira Putina. Analiza tematyki obrad Rady w okresie ostatnich siedmiu lat pokazuje celową i planową działalność skierowaną na rozwiązywanie najważniejszych problemów politycznych, gospodarczych i społecznych występujących w Rosji i wokół niej. Rada skupiona przy prezydencie stała się w ocenie autora centralnym ośrodkiem decyzyjnym, kontrolnym i koordynującym strategię państwa w zakresie bezpieczeństwa narodowego, polityki zagranicznej i wewnętrznej. Rada jest centrum, w którym przygotowano i zaprojektowano najważniejsze koncepcje, doktryny i programy rozwoju Rosji związane z zapewnieniem jej bezpieczeństwa, rozwoju gospodarczego i społecznego prowadzące do wzmocnienia jej pozycji na arenie międzynarodowej. Poprzez fakt uczestnictwa w składzie Rady Bezpieczeństwa najważniejszych polityków i urzędników państwowych organ ten stał się w praktyce ośrodkiem decyzyjnym, gdzie omawiane i podejmowane są najważniejsze decyzje polityczne. Przewodniczącym Rady jest urzędujący prezydent Federacji, co podnosi rangę tej instytucji w ramach systemu organów władzy państwowej. Niewątpliwym wpływ na polityczny status Rady mają jej sekretarze³⁴.

Objętość artykułu nie pozwala na analizę porównawczą z amerykańską Radą Bezpieczeństwa Narodowego przy prezydencie USA. Rosyjska rada ze względu na swój skład oraz zadania nie jest kopią amerykańskiej.

Konkludując, należy stwierdzić, że status i pozycja polityczna Rady Bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej zależy od suwerennych decyzji rosyjskiego prezydenta, który zgodnie z zapisami konstytucji kształtuje jej skład, kieruje jej pracami, stawia zadania i kontroluje ich realizację. W ostatnich ośmiu latach Rada Bezpieczeństwa pod przewodnictwem Władimira Putina stała się instytucją mającą faktyczny wpływ na programowanie przyszłości Rosji w wielu płaszczyznach, począwszy od militarnej, a skończywszy na problematyce społecznej.

Na potrzeby nauki oraz pracy nad polskim systemem bezpieczeństwa narodowego warto analizować i badać różne aspekty pracy RB FR, korzystać z jej dorobku intelektualnego oraz prawnego dla zrozumienia polityki, metod i sposobów działania tak trudnego partnera, jakim w stosunkach polsko-rosyjskich jawi się Federacja Rosyjska.

³⁴ W okresie prezydentury B. Jelcyna, w ciągu siedmiu lat powołanych zostało dziewięciu sekretarzy RB FR. Wśród nich były postacie silnie związane z B. Jelcynem, jak np. O. Łobow lub J. Skokow. Byli również doraźni sekretarze, na potrzeby bieżącej polityki, jak generał A. Lebiedź. Warto pamiętać, że funkcję zastępcy sekretarza RB sprawował B. Bierzowski, postać niezwykle kontrowersyjna, o niejasnych koneksjach polityczno-gospodarczych. W dotychczasowym okresie prezydentury W. Putina (osiem lat) było tylko trzech pełnoprawnych sekretarzy: S. Iwanow, W. Ruszajło oraz I. Iwanow.

Literatura

Закон Российской Федерации, „О безопасности” z 5 marca 1992 r.

Положение о Совете безопасности Российской Федерации – dekret prezydenta FR nr 726 z 7 czerwca 2004 r.

Положение об Аппарате Совета безопасности Российской Федерации – dekret prezydenta FR nr 726 z 7 czerwca 2004 r.

Положение о Научном совете при Совете безопасности Российской Федерации – dekret prezydenta FR nr 182 z 19 lutego 2005 r.

Конституция РФ, государственные символы России, государственный флаг РФ, государственный герб РФ, государственный гимн РФ, Новосибирск 2004.

Rosja Putina. Leksykon, red. A. Głowacki, A. Stępień-Kuczyńska, Łódź 2004.

Stelmach A., *Zmiana i stabilność w systemie politycznym Rosji*, Poznań 2003.

Śmigielski R., *Osierocona armia, założenia polityki obronnej oraz Siły Zbrojne Federacji Rosyjskiej w latach 1992–2004*, Warszawa 2006.